

Nr 18

Utlåtande i anledning av motioner om upphävande av skyldigheten att utfärda särskilda lagfartsbevis m. m.

Tredje lagutskottet har behandlat en i riksdagens andra kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 57, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Larsson* i Luttra.

Motionärerna påpekar att enligt gällande bestämmelser dubbla bevis utfärdas om varje beviljad lagfart, nämligen ett bevis tecknat på fångeshandlingen och ett särskilt lagfartsbevis. Enligt motionärerna tjänar det särskilda lagfartsbeviset, liksom bevis om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt, icke något praktiskt syfte och torde därför vara onödigt. Beviset om åtgärden i fråga framgår nämligen av beviset å handlingen, och något annat bevis torde ej erfordras vid framtida överlåtelse av fastighet. I motionen erinras vidare om att i fråga om inteckning bevis bara erhålles å själva handlingen, något som icke synes ha medfört olägenheter. Det anges att de särskilda lagfartsbevisen medför kostnader för de lagfartssökande (2 kronor i lösen- och stämpelkostnader för varje bevis). Motionärerna finner emellertid de långt högre kostnader, som statsverket åsamkas, vara av allvarligare karaktär, eftersom varje bevis lågt räknat torde kosta statsverket 10 kronor. Då antalet varje år utfärdade bevis utgör omkring 100 000, skulle enligt motionärerna ett upphävande av skyldigheten att utfärda lagfartsbevis medföra en inbesparing för statsverket av minst en miljon kronor om året samt därjämte utgöra en inte oväsentlig rationaliseringsåtgärd i syfte att lätta domstolarnas arbetsbörda.

Under hänvisning till i huvudsak det anförda hemställer motionärerna »att riksdagen måtte i skrivelse till Konungen begära snarast möjliga utredning och förslag om upphävande av skyldigheten att utfärda särskilda lagfartsbevis och bevis om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt».

Över motionen har i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtats yttrande från statskontoret. På begäran av utskottet har yttranden därjämte avgivits av Föreningen Sveriges häradshövdingar, Föreningen Sveriges stadsdomare, Sveriges advokatsamfund, Svenska bankföreningen och Landskommunernas förbund.

Gällande rätt

Enligt 1 § *förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom* — lagfartsförordningen — skall, med visst undantag, den som
1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1962. 9 saml. 3 avd. Nr 18*

med ägande- eller fideikommissrätt åtkommer fast egendom söka lagfart å fångtet. — Jämlikt 1 och 17 §§ *lagen den 14 juni 1907 om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt* åligger det i princip på samma sätt den, som fått tomträtt eller vattenfallsrätt upplåten till sig, att söka inskrivning av sin rätt. Jämlikt 5 och 17 §§ sist angivna lag är vidare den, å vilken tomt- eller vattenfallsrätt övergått, enligt huvudregeln pliktig att söka inskrivning av sitt fång.

Enligt *lagen den 3 juni 1932 med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden* skall numera inskrivningsdomare i rättens ställe upptaga och behandla bl. a. ärenden angående lagfart å fång till fast egendom ävensom inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt fång till sådan rätt. I 9 § denna lag anges att, med visst här ej aktuellt undantag, besked om inskrivningsdomares beslut eller annan i inskrivningsärende vidtagen åtgärd skall meddelas genom *besked, som tecknas på den till grund för ansökningen åberopade handlingen*.

Härutöver skall, såsom motionärerna angivit, i vissa fall utfärdas särskilda bevis. Bestämmelserna därom är intagna i 11 § lagfartsförordningen samt 12 och 17 §§ *lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt m. m.* Särskilt bevis skall sålunda utfärdas, då lagfart eller inskrivning av tomträtt, vattenfallsrätt eller fång till sådan rätt är beviljad. I *lagfartsbevis* skall bl. a. i förekommande fall köpeskillingen anmärkas. Då lagfarten avser tomt, skall tomtens läge och storlek uppges i beviset. Uppgifter av sist angivna slag skall också intagas i här berört bevis rörande tomträtt eller vattenfallsrätt. I bevis avseende vattenfallsrätt skall också anges den tid, för vilken rätten är upplåten. I samtliga dessa slag av bevis skall även anmärkas villkor, som inskränker förvärvarens rätt att förfoga över egendomen eller rättigheten, m. m.

I kungörelse den 25 februari 1921 — i lageditionen intagen under 61 § *inteckningsförordningen* — återfinnes bestämmelser om *gravationsbevis* rörande fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt liksom om *äganderättsbevis* och bevis om innehav av tomträtt eller vattenfallsrätt. I gravationsbevis skall bl. a. upptagas uppgifter om intecknad gäld. Äganderättsbevis skall i princip innehålla uppgift om för vem lagfart senast sökts eller beviljats jämte dagen, då det skett. Om egendomen efter sagda dag uppdelats genom klyvning e. d. skall jämväl bl. a. detta såsom regel angivas i äganderättsbeviset.

Enligt kungörelser den 5 juni 1953 och den 28 maj 1948 — i lageditionen införda under 17 § lagfartsförordningen — åligger det inskrivningsdomare att varje månad lämna vissa *underrättelser om lagfarter*, som sökts under den nästföregående månaden, samt om de under samma tid sökta inskrivningarna av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt. Sålunda skall underrättelse lämnas till lokal skattemyndighet och till statistiska centralbyrån om alla nu nämnda ansökningar samt till lantbruksnämnd om

sökta lagfarter å köp och byten av fast egendom, som är taxerad som jordbruksfastighet. Underrättelserna skall innehålla ett flertal i kungörelserna angivna uppgifter och bör lämnas genom översändande av kopia av lagfartsbevis (respektive motsvarande handling), vid behov kompletterad med erforderliga uppgifter.

Jämlikt 15 § lagfartsförordningen samt 10 och 17 §§ lagen om inskrivning av tomträtt o. s. v. må, utan hinder av beviljad lagfart respektive inskrivning, talan å fång av sådan egendom, varom här är fråga, lagligen prövas.

De nuvarande *avgifterna* för lagfarts-, tomträtts- och vattenfallsrättsbevis utgör enligt huvudregeln i lösen- och stämpelförordningarna 1 + 1 kr. Då lagfart meddelats vid rådhusrätt utgår i vissa fall högre lösenavgift. För bevis, tecknat å företedd handling, om bifall i ärende angående fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt är enligt huvudregeln avgiften 6 + 1 kr. För äganderättsbevis utgör i princip avgiften 2 + 1 kr. jämte, då fråga är om flera fastigheter, visst tillägg för varje fastighet utöver den första.

Frågans tidigare behandling m. m.

Under förarbetena till inskrivningslagen uttalade de sakkunniga (SOU 1930: 29 s. 62) — efter att ha framhållit lämpligheten av att bevis tecknades på handlingarna — följande:

Mera tivelaktig är frågan, huruvida det särskilda lagfartsbeviset bör bibehållas. Något verkligt behov av dylikt bevis skulle knappast föreligga enligt det nya systemet. Emellertid utgör lagfartsbeviset under nuvarande förhållanden en bekväm och för gemene man lättförståelig expedition, som dessutom har gammal hävd för sig. Ur synpunkten av allmänhetens värdesättning av lagfartsbeviset kunde dess bibehållande därför vara önskvärt.

De sakkunniga föreslog (s. 108) att sökande i inskrivningsärende skulle tillhandahållas utdrag av vad som införts om ärendet i fastighetsboken. Om beslutet innefattade att lagfart beviljats, skulle också lagfartsbevis meddelas. Själva lagfartsbeviset behövde dock enligt de sakkunniga inte innehålla uppgifter om fånet, köpeskillingen eller inskränkande villkor, eftersom de uppgifterna — utom beträffande köpeskillingen — komme att återfinnas i utdraget av fastighetsboken, som förutsattes finnas å baksidan av lagfartsbeviset.

I den alltjämt gällande inskrivningslag, som antogs på grundval av de sakkunnigas förslag, intogs beträffande lagfartsbevisen bara i 9 § en hänvisning till vad därom särskilt stadgats.

Den 16 mars 1956 avgav statens organisationsnämnd en rapport II rörande organisationsformerna vid de statliga domstolarna. I rapporten behandlades bl. a. frågan om avskaffande av de särskilda lagfartsbevisen och motsvarande bevis i ärenden angående tomträtt och vattenfallsrätt. Efter att ha citerat de sakkunnigas under förarbetena till in-
1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1962. 9 saml. 3 avd. Nr 18*

skrivningslagen ovan återgivna uttalanden, anförde organisationsnämnden följande:

Ur organisatorisk synpunkt tala starka skäl för ett slopande av lagfartsbevisen. De kräva ett avsevärt skrivarbete och tynga inskrivningsdomarens justering. De synas icke fylla något praktiskt behov; i den mån legitimationshandling behövs vid lantmåteriförrättning, kan fångeshandlingen med åtecknat bevis användas. Skulle någon eljest anse sig ha ett oundgängligt behov av en särskild handling, finns möjligheten att beställa ett äganderättsbevis. Vid besöken å domsagorna har personalen, då denna sak förts på tal, med något enstaka undantag uttalat eftertryckliga önskemål att lagfartsbevisen slopas.

Med hänsyn till det nu sagda synas de skäl som enligt det nyss gjorda citatet tala för ett bibehållande av lagfartsbevisen icke motivera, att man även i framtiden vid domstolarna skall behöva skriva dessa rättsligt betydelselösa bevis, som för närvarande utfärdas i ett antal av omkring 100 000.

I sammanhanget bör man ej heller bortse från att »allmänhetens värdesättning» av beviset på många håll är liktydig med en överskattning av dess betydelse, vilket i och för sig icke finns anledning att uppmuntra.

Organisationsnämnden föreslog att de förevarande bevisen skulle slopas och att således 11 § lagfartsförordningen, 12 § lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt m. m. samt 9 § tredje stycket inskrivningslagen skulle upphävas. De anteckningar om vissa inskränkningar i ägarens förfoganderätt, som enligt förstnämnda båda lagrum skall inflyta i det särskilda beviset, skulle i stället enligt nämndens förslag göras i beviset å handlingen, och en motsvarighet till bestämmelserna i 11 § tredje punkten lagfartsförordningen och 12 § fjärde punkten lagen om inskrivning av tomträtt o. s. v. borde därför upptagas i 9 § första stycket inskrivningslagen. Enligt nämndens mening behövde däremot knappast uppgifter om tomts läge och storlek upptagas i bevisen, eftersom det var sökanden själv, som förebragt utredning om dessa förhållanden.

Organisationsnämnden tog även upp frågan om inskrivningsdomarens underrättelseplikt till lokal skattemyndighet m. fl. (s. 155 ff). Nämnden föreslog i huvudsak i denna del dels att det skulle övervägas om icke underrättelseskyldigheten till lantbruksnämnd kunde upphävas och dels att underrättelser till lokal skattemyndighet och till statistiska centralbyrån skulle lämnas på särskilda av nämnden utarbetade blanketter.

Nämndens rapport har varit föremål för remissbehandling.

Förslaget om avskaffande av lagfartsbevisen och bevisen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt tillstyrktes eller lämnades utan erinran av nästan alla remissinstanser.

I flertalet yttranden från *stadshypoteksföreningarna* — vilka yttranden *Konungariket Sveriges stadshypotekskassa* för sin del åberopade — avstyrktes dock förslaget. Föreningarna hänvisade härvid till ett av *Föreningen för tjänstemän inom Sveriges stadshypoteks- och bostadskreditorganisationer* avgivet utlåtande, i vilket till en början uttalades att förevarande bevis är

till nytta vid granskning av de förbindelser vid övertagande av lån, som användes av stadshypoteksföreningarna, när belånad egendom överlätes till ny ägare eller innehavare. I fortsättningen anfördes:

Ur allmän synpunkt torde med fog kunna hävdas, att i utredningen åberopade synpunkter, som under förarbetena till inskrivningslagen uttalades av de sakkunniga till förmån för lagfartsbevisets bibehållande, alltjämt gälla i full utsträckning. Gentemot organisationsnämndens i och för sig måhända riktiga förmodande, att lagfartsbevisets vikt och betydelse f. n. överskattas av allmänheten, må anföras, att enligt den erfarenhet, som gjorts av styrelsens ledamöter, »menige man» i många fall kan förväntas vara mer hågad att lämna ifrån sig ett lagfartsbevis än själva fångeshandlingen. Utgöres denna av bouppteckning, testamente, skiftesinstrument eller liknande handling — antingen ensam för sig eller några av dem gemensamt — kan lagfartsbevisets sammanförda uppgifter och klara lydelse vara till nytta. Även om ur denna synpunkt likartad uppgift kan erhållas av ett äganderättsbevis, erfordras härför särskild beställning, vilken möjlighet gemene man icke utan vidare kan förutsättas känna till och i alla händelser kan tänkas vara mindre benägen att begagna, då härigenom en icke direkt nödvändig kostnad skulle uppkomma. Därtill kan fogas, att äganderättsbeviset ej innehåller alla de uppgifter i övrigt, som nu förekomma i lagfartsbeviset.

Den redan i utredningen påpekade blygsamma utformningen av ett i samband med utskrivning av dagboken genom kopiering tillkommet lagfartsbevis, utgör i och för sig skäl att avvisa detsamma. Ehuru ett på angivet sätt utskrivet lagfartsbevis av domstolen erhållits nästan utan kostnad eller arbete, synes avsikten vara att, om detsamma införes som laglig form för lagfartsbeviset, bibehålla avgiften för detsamma. Det förefaller snarast som om nu utgående avgift för lagfartsbevis i det närmaste borde täcka statens kostnad för dess utfärdande i nuvarande form (jämför not å sid. 230).

Föreningen mellan ombudsmännen hos Sveriges landshypoteksinstitution, i vars yttrande Svergies allmänna hypoteksbank instämt, ansåg att de uppgifter som inflyter i lagfartsbevisen visserligen är av visst värde för kreditinrättningarnas del, men ville icke motsätta sig förslaget, enär samma uppgifter kan inhämtas från fångeshandlingen. Enligt föreningen föreföll det dock lämpligt att envar lagfartssökande får rätt att i samband med ärendets ingivande begära att särskilt lagfartsbevis utfärdas. Föreningen hävdade att det från allmänhetens synpunkt kan anföras exempel på situationer, där lagfartsbevisen har en påtaglig — av psykologiska och liknande faktorer helt oberoende — betydelse. Det är sålunda långt ifrån ovanligt att flera personer erhåller lagfart på grund av samma handling. Då endast en av ägarna därvid kommer att inneha den lagfarna handlingen, är det uppenbart att övriga ägare måste ha ett berättigat intresse av att erhålla lagfartsbevis.

Samma synpunkter anlades av sex (av 15) ledamöter i Göta hovrätt, som även åberopade att fastighetsförvärvet med hänsyn till vikten och mångfalden av de intressen vilka anknyter till den fasta egendomen måste anses ligga på ett annat plan än det allmänna varuutbytet. Lagfarten framstår

också otvivelaktigt som en viktig händelse. Att häröver utfärdas en handling med auktoritativ utstyrsel ter sig därför fullt befogat. Särskilt bland det mycket stora antal enskilda personer, som förvärvar en fastighet för att bebo och bruka — och därvid kanske särskilt inom landsbygdsbefolkningen — uppskattas lagfartsbeviset i den form det hittills haft såsom en efter vikten av den skedda händelsen bättre avpassad manifestation än ett bevis, tecknat eller stämplat på den vid tiden för lagfarten ej sällan en smula medfarna förvärvshandlingen. Det kunde te sig mindre motiverat att utfärda särskilda lagfartsbevis i vissa stora grupper av lagfarter, såsom där lagfart samtidigt sker å flera efter varandra följande fång eller där lagfart sker å områden som ingår i eller skall ingå i genom sammanläggning bildade fastigheter. Att avskaffa beviset för sådana fall kunde sålunda finnas önskvärt, men förslaget att avskaffa bevisen i övrigt avstyrktes.

Organisationsnämndens rapport i här berörda delar har icke föranlett något Kungl. Maj:ts förslag.

Här må emellertid anmärkas att organisationsnämnden föranstaltade om försöksverksamhet vid vissa domsagor (rapporten s. 140 f och 154 f), därvid för dagboksföringen i lagfartsärendena användes särskilda dagboksblanketter, utformade för maskinskrift och med tanke på att kopior skulle kunna användas för expeditioner av olika slag. Lagfartsbeviset — liksom förekommande underrättelser till lokal skattemyndighet m. fl. — utgjordes i försöksfallen av en sådan kopia. Härigenom kunde det extra arbetet med lagfartsbevisen elimineras. Systemet medförde enligt rapporten i viss utsträckning en försening av dagboksföringen men fungerade i övrigt från arbetsmässiga synpunkter tillfredsställande.

Denna försöksverksamhet torde alltjämt pågå.

I lagberedningens förslag till jordabalk m. m. har inskrivningsväsendet behandlats under en huvudavdelning av balken, därvid i ett inledande kapitel (nr 27) intagits bestämmelser som skall gälla i fråga om all inskrivning. I motiven till det ifrågavarande kapitlet uttalar beredningen (SOU 1960: 25 s. 695) att enligt dess mening även i fortsättningen som huvudregel bör gälla att sökanden får skaffa sig besked om inskrivningsdomarens beslut genom att lösa expedition i ärendet. I vilka fall bevis å handling eller eljest skall utfärdas samt vad sådant bevis skall innehålla torde emellertid enligt beredningen få regleras i administrativ ordning.

Förslaget till jordabalk m. m. har varit föremål för en begränsad remissbehandling. I en bilaga till Föreningen Sveriges häradshövdingars därvid avgivna yttrande har f. d. särskilde *inskrivningsdomaren vid Södra Roslags domsaga* Ruben Ljungwaldh bl. a. — efter att ha påpekat att frågan om lagfartsbevisens och de därmed jämförliga bevisens avskaffande av beredningen lämnats därhän — angivit att någon egentlig arbetsbesparing inte kan förväntas genom slopande av de ifrågavarande bevisen. (Här må an-

märkas att Södra Roslags domsaga ingår bland de av organisationsnämnden utvalda experimentdomsagorna.)

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 december 1961 har en särskild utredning, som sedermera tagit namnet jordabalksutredningen, tillkallats för omarbetning i vissa delar av den i jordabalksförslaget upptagna inteckningslagstiftningen.

Det av lagberedningen förutsatta administrativa arbetet torde ännu inte ha påbörjats.

Betänkande har vidare framlagts med förslag till bl. a. förordning angående stämpelavgiften och kungörelse angående expeditionslösen m. m. (SOU 1961:37). I betänkandet föreslås bl. a. ändrade avgiftsbelopp för lagfartsbevis och övriga här ovan omtalade expeditioner. Avgiften föreslås för lagfarts-, tomträtts- och vattenfallsrättsbevis till 5 kr, för bevis om beslut innefattande bifall och tecknat på företedd handling enligt huvudregeln 15 kr samt för äganderättsbevis i princip 8 kr med tillägg av 2 kr för varje av beviset omfattad fastighet utöver den första. — Utredningen anger (s. 98 f) sig vid fastställandet av lämpliga avgiftsbelopp ha utgått från den av organisationsnämnden beräknade kostnaden, 4 kr, för första sidan av en expedition av enklaste slag, d. v. s. en avskrift. Om denna drar en sådan kostnad, menar utredningen att lägre avgift för andra expeditioner än 5 kr knappast kan ifrågakomma. Beträffande den närmare graderingen av avgifterna anser utredningen det uteslutet att söka grunda denna på någon beräkning av statsverkets verkliga kostnader, om därvid skall tagas hänsyn till de allmänna kostnaderna för den myndighet varom är fråga. Det anses icke heller vara praktiskt görligt att grunda graderingen i någon avsevärd mån på värdet för den enskilde sökanden av det däri meddelade beslutet; för detta är fallen alltför olika. Därför har det, enligt utredningen, återstått att göra graderingen mera schablonartad och i viss mån utgå från nuvarande avgifter samt att följa dessa i den mån de fastställts under senare tid. Penningvärdets förändringar har, anger utredningen, beaktats genom att nuvarande avgifter omräknats.

Remissyttrandena

Styrelsen för *Sveriges advokatsamfund* inskränker sig i sitt yttrande till att konstatera att de ifrågavarande bevisen icke tjänar något praktiskt syfte och tillstyrker motionärernas förslag.

Jämväl *statskontoret* tillstyrker bifall till motionen. — Verket anger i sitt yttrande inledningsvis att frågan om upphävande av de ifrågavarande bevisen kan ses dels från rättslig och dels från organisatorisk synpunkt. Genom inskrivningsreformen 1932 kom frågan om utfärdande av lagfartsbevis i ett nytt läge. I och med att moderna fastighetsböcker härefter succes-

sivt införts, har behovet av bevisen enligt statskontorets förmenande bortfallit, och detta torde jämväl gälla i de få domstolar, där fastighetsbokuppläggningsarbetet ännu ej avslutats. Statskontoret erinrar vidare om innehållet i här aktuell del av förslaget till jordabalk m. m. (jfr ovan s. 6) samt anger att ett genomförande av detta förslag nödvändiggör omfattande regleringar i administrativ ordning av inskrivningsförfarandet, därvid frågan om expeditioner i ärendena bara utgör ett moment. Efter att ha påpekat att den påbörjade överarbetningen (jfr ovan s. 7) av viss del av jordabalksförslaget, enligt vad som under hand inhämtats, icke torde komma att avslutas förrän om flera år samt att därför den administrativa bearbetningen av inskrivningsförfarandet lär låta vänta på sig ännu en tid, anger statskontoret att ett avskaffande redan nu av lagfartsbevisen, tomt-rättsbevisen och vattenfallsrättsbevisen kan sägas innebära ett föregripande av denna omgestaltung av inskrivningsförfarandet. Å andra sidan torde det enligt statskontorets mening dock icke komma i fråga att i det sammanhanget bibehålla bevisen såsom expeditioner i vissa inskrivningsärenden. — Statskontoret övergår därefter till de organisatoriska synpunkterna och erinrar om organisationsnämndens behandling av frågan (jfr ovan s. 3 f.) samt om den av nämnden igångsatta försöksverksamheten liksom om den uppgiftsskyldighet till lokal skattemyndighet m. fl., som åvilar inskrivningsdomare (jfr ovan s. 2 f.). Det påpekas härvid bl. a. att i de domsagor, där försöksverksamhet ej bedrives, utskriften av lagfartsbevisen ofta torde ske tillsammans med uppgiften till lokal skattemyndighet m. fl. Statskontoret anger att ett avskaffande av bevisen icke synes få större betydelse från utskriftssynpunkt, om ej inskrivningsdomaren samtidigt befrias från nyssnämnda underrättelseskyldighet, vilket inte lär komma i fråga. Vidare anföres att ett beslut om avskaffande av bevisen sannolikt, på grund av arbetsläget vid domstolarna, inte skulle medföra någon mera avsevärd reducering av personal ävensom att ett sådant beslut torde föranleda en minskning av lösen- och stämpelinkomster för det allmänna med inte oväsentliga belopp varje år. Statskontoret finner emellertid att ett beslut om bevisens avskaffande skulle kunna ses såsom ett led i det pågående rationaliseringsarbetet inom domstolarna. — På de anförda skälen finner statskontoret sig kunna lämna sin anslutning till den föreslagna reformen.

Den förevarande frågans samband med införandet av ny jordabalk betonas också av styrelsen för *Svenska landskommunernas förbund*, som — med hänsyn till de ovan återgivna motivuttalandena (jfr ovan s. 6) — finner sig böra förutsätta att det i motionen resta spörsmålet kommer att aktualiseras vid behandlingen av förslaget till jordabalk. — Förbundet tar också upp de till stöd för slopande av bevisen av motionärerna åberopade ekonomiska skälen. Förbundet redogör härvid för de överväganden, som legat till grund för författningsförslagen angående stämpel- och expedi-

tionsavgifter (jfr ovan s. 7). Mot bakgrunden av dessa överväganden synes det förbundet vanskligt att bedöma vilka besparingar för statsverket ett tillgodoseende av motionärernas önskemål skulle kunna medföra. Förbundet finner att, om man betraktar problemet bara som en fråga om lösenavgifternas storlek, detsamma hör till de spörsmål, som sålunda nyligen varit föremål för närmare utredning. Så till vida torde motionen därför enligt förbundet kunna uppmärksammas vid behandlingen av utredningens förslag till kungörelse angående expeditionslösen m. m.

Jämväl *Föreningen Sveriges stadsdomare* tar upp de av motionärerna anförda ekonomiska skälen för en reform och erinrar — efter att ha konstaterat att de ifrågakarande bevisen i och för sig inte fyller något ändamål och därför kan avskaffas — om inskrivningsdomares uppgiftsskyldighet till lokal skattemyndighet och statistiska centralbyrån (jfr ovan s. 2 f.). Föreningen anger därefter.

I denna uppgift skall redovisas samtliga de sakförhållanden, vilka intages i lagfartsbeviset. Underrättelse sker också regelmässigt på så sätt, att två avskrifter tages av lagfartsbeviset i samband med dettas utskrivande. Skulle motionärernas förslag vinna bifall måste denna underrättelseskyldighet fullgöras på annat sätt. Det saknas anledning tro att tidsåtgången härför skulle bli mindre än för utskrivandet av ett lagfartsbevis. Det enda som skulle besparas statsverket är papperskostnaden. Stämpelåsättning torde förekomma ytterst sällan, eftersom beviset i regel skrives på stämpelpapper. Expedieringen sker samtidigt med övriga handlingar och utgör inget ytterligare onus. Och då papperskostnaden väl uppväges av expeditionsavgiften blir besparingen för statsverket ingen.

Föreningen anger vidare att det torde kunna förväntas att frågan kommer att lösas i samband med att erfarenheterna från den pågående försöksverksamheten (jfr ovan s. 6) blir bearbetade och leder till reformförslag. — På de anförda skälen finner föreningen sig inte för närvarande kunna tillstyrka bifall till motionen.

Jämväl *Föreningen Sveriges häradshövdingar* anför att den delar motionärernas uppfattning om att de aktuella bevisen inte tjänar något praktiskt syfte. Det är emellertid enligt föreningen otvivelaktigt så att allmänheten värdesätter dessa bevis som en lättförståelig expedition, vilken tillika har gammal hävd för sig. Ett slopande av bevisen skulle, menar föreningen, säkerligen i allmänhetens ögon framstå som mindre tilltalande. Häradshövdingeföreningen konstaterar att enbart en sådan synpunkt inte bör få utgöra hinder mot en eljest praktisk reform, ägnad att medföra en inbesparing för statsverket och utgörande en rationaliseringsåtgärd i domstolsarbetet. Motionärerna har dock säkerligen överskattat den besparing, som står att vinna. Deras uppskattning av tidsåtgången för färdigställande av ett lagfartsbevis synes mycket överdriven. Enligt föreningens mening torde kostnaden för statsverket i varje fall understiga den lösen och stämpel, 2 kr,

som nu utgår. — Också häradshövdingeföreningen erinrar om den inskrivningsdomaren åvilande underrättelseskyldigheten gentemot vissa myndigheter (jfr ovan s. 2 f.), vilken regelmässigt torde fullgöras genom översändande av genomslagskopia av lagfartsbevis eller motsvarande bevis. För att ett slopande av bevisen skall få någon verklig effekt från kostnadsbesparings- och rationaliseringssynpunkt erfordras därför att den berörda underrättelseskyldigheten i framtiden kan fullgöras på ett sätt som kräver avsevärt mindre tid än färdigställandet av lagfartsbevis och motsvarande bevis. Det påpekas vidare att organisationsnämnden penetrerat denna fråga (jfr ovan s. 3 f.). Eftersom de hithörande spörsmålen alltså redan varit föremål för utredning, som även utmynnat i förslag i ämnet, och då ytterligare utredning knappast kan tänkas vara av något större värde för frågans lösning, ifrågasätter häradshövdingeföreningen om något initiativ från riksdagens sida nu är påkallat.

Svenska bankföreningen slutligen anger att de ifrågavarande bevisen för närvarande har ett visst värde för presumtiva köpare och kreditgivare. Med hjälp av dessa bevis kan nämligen konstateras huruvida någon inskränkning förefinnes med avseende å rätten att överlåta eller med gäld belasta egendomen. Under förutsättning att eventuella sådana hinder i stället alltid anmärkes i gravationsbevis, finner föreningen dock från kreditsynpunkt intet att erinra mot ett avskaffande av de berörda bevisen.

Utskottet

I likhet med organisationsnämnden i dess år 1956 avgivna rapport anser motionärerna att lagfarts-, tomträtts- och vattenfallsrättsbevisen numera inte tjäna något praktiskt syfte. I flertalet yttranden över motionen har gjorts uttalanden av motsvarande innebörd. Det är också utskottets mening att de ifrågavarande bevisen ofta saknar praktiskt värde. Såsom häradshövdingeföreningen angivit, torde emellertid allmänheten ofta värdesätta dessa bevis som en lättförståelig expedition, vilken dessutom har gammal hävd. I enlighet med vad vid remissbehandlingen av organisationsnämndens förslag påpekades i ett yttrande, förekommer också situationer, då bevisen fyller en påtaglig funktion. Detta synes således ofta gälla, när flera personer erhåller lagfart på grund av samma fångeshandling. Då bara en av ägarna kommer att inneha den lagfarna handlingen, kan de övriga — om de avser att behålla fastigheten i sin ägo — uppenbarligen ha ett berättigat intresse av att erhålla egna, av vederbörande myndighet utfärdade bevis om den beviljade lagfarten. Jämväl från kreditgivarsynpunkt synes lagfartsbevisen ha ett visst värde. I det hänseendet må här allenast erinras om de av bankföreningen framförda synpunkterna.

I lagberedningens förslag till jordabalk har, såsom jämväl redovisats ovan (s. 6), angivits att det torde få i administrativ ordning regleras i vilka fall bevis å handling eller eljest skall utfärdas samt vad sådant bevis skall innehålla. Frågan om lagfartsbevisens och de jämförliga handlingarnas fortbestånd liksom de därmed sammanhängande spörsmålen kan således förväntas bli föremål för behandling i ett större sammanhang. Det synes utskottet önskvärt att olika delfrågor, som har samband med en ny jordabalk, inte utan att särskilda skäl därtill föreligger utbrytes ur det större sammanhanget.

Motionärerna har framhållit att ett avskaffande av de ifrågavarande bevisen skulle medföra en besparing för statsverket och utgöra en inte oväsentlig rationaliseringsåtgärd i syfte att lätta arbetsbördan för domstolarna. Såväl häradshövdingeföreningen som stadsdomareföreningen har emellertid på anförda skäl angivit att någon egentlig fördel i dessa hänseenden inte torde vinnas genom en reform av den utav motionärerna föreslagna innebörden. Härvid har särskilt hänvisats till den underrättelseskylighet till vissa myndigheter, som åvilar inskrivningsdomarna och som i allmänhet fullgöres genom översändande av kopia utav lagfarts-, tomt- rätts- och vattenfallsrättsbevis (jfr ovan s. 2 f). Av statskontorets yttrande synes än vidare framgå att ett avskaffande av bevisen för statsverket skulle leda till ett inkomstbortfall utan någon däremot svarande besparing. Sist angivna förhållande kommer självfallet att accentueras, om det ovan redovisade (s. 7) betänkandet med bl. a. förslag till förordning angående stämpelavgiften skulle leda till höjda avgifter. De av motionärerna i denna del åberopade skälen synes således inte under nuvarande förhållanden bärande.

I motionen har även påtalats den enligt motionärernas mening onödiga kostnad, som drabbar sökande av lagfart respektive inskrivning av tomträtt m. m. genom lösenkyldigheten i fråga om bevis av här berörd art. Den förevarande kostnaden synes inte utskottet vara av den storleksordning att den i och för sig bör föranleda bevisens omedelbara avskaffande. I det avseendet bör också beaktas det värde, som bevisen enligt vad förut angivits dock kan ha för den enskilde.

Utskottet finner således skäl ej föreligga att föregripa den i jordabalksförslaget förutskickade bearbetningen av de med inskrivningsväsendet sammanhängande frågorna. Det kan antagas att här förevarande spörsmål vid denna behandling kommer att — med beaktande jämväl av resultaten utav den pågående försöksverksamheten — upptagas i hela sin vidd så att även frågorna angående inskrivningsdomarens underrättelseskylighet till vissa myndigheter överväges. Utskottet förutsätter att i ett eventuellt förslag om avskaffande av ifrågavarande bevis det faktiska behov, som de i viss utsträckning fyller, på annat sätt tillgodoses.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att förevarande motion, II: 57, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 april 1962

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Oswald, Lindahl, Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Georg Carlsson, Herbert Larsson*, Wirmark och Gunnar Petersson;

från andra kammaren: herrar Levin*, Johansson i Torp, Wachtmeister*, Grebäck, fröken Anderson i Lerum, herrar Hamrin i Kalmar*, Svanberg och Tobé*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.